

BARTUSZEK LILLA JUDIT

Fenntarthatósági kormányzáselmélet az önkormányzatokban

Sustainability governance theory in municipalities

•

SZERZŐ:

BARTUSZEK LILLA JUDIT, PhD-hallgató, LL.M., Nemzeti Községi Szolgálati Egyetem, Közigazgatási Doktori Iskola,
 lilla.bartuszek@fkkmagyarorszag.org

JEL kód: R5

Kulcsszavak: fenntarthatóság • kormányzáselmélet • zöldpolitika • szinergiák
 • szakértői kormányzás

Absztrakt: Az ún. „fenntarthatósági kormányzáselmélet” az ENSZ 2015-ben kitűzött Fenntartható Fejlődési Céljait tekinti törekvései keretének, olyan folyamatokat és kapcsolatokat rendszerét elgondolása alapjává téve, amelyek segítenek konszenzust teremteni, szakpolitikai javaslatokat kidolgozni, valamint elősegítik a készségek kialakulását ezen célok eléréséhez. Jelen tanulmány célja annak bemutatása, hogy ezen kormányzáselméleti irányzat egyfelől a globális kormányzáselmélet elvi alapjaira építve, másfelől azt nagyrészt meghaladva, a hagyományos zöldpolitika kereteit messze túlfeszítve kínál alternatívát a jelenleg ismert és alkalmazott kormányzáselméleti berendezkedéseknek. Ezen kormányzáselméleti berendezkedés megvalósulásának első lépcsőfoka az önkormányzatokban keresendő.

AUTHOR:

LILLA JUDIT BARTUSZEK, PhD Student, Ludovika University of Public Service, Doctoral School of Public Administration Sciences,
 lilla.bartuszek@fkkmagyarorszag.org

JEL code: R5

Keywords: *sustainability • governance studies • green politics • synergies • expert governance*

Abstract: *The so-called “sustainability governance theory” takes the UN’s 2015 Sustainable Development Goals as the framework for its efforts, conceiving of a system of processes and relationships that help build consensus, develop policy proposals, and foster the skills to achieve these goals. The aim of this paper is to demonstrate that this strand of governance theory, building on and largely going beyond the theoretical foundations of global governance theory, offers an alternative to the currently known and applied governance frameworks, going far beyond the traditional green policy framework. The first stage in the implementation of this theory of governance is to be found in local government.*

BEVEZETÉS

2015 szeptemberében az ENSZ Közgyűlés elfogadta a fenntartható fejlődés 2030-ra kitűzött menetrendjét, amely 17 Fenntartható Fejlődési Célt (angolul: Sustainable Development Goals, SDG) tartalmaz. Az SDG-célok,¹ vagy az „Agenda 2030”, ahogy azt gyakran nevezik, a nemzetközi közösség ambiciózus erőfeszítése annak biztosítására, hogy „senki sem maradhat hátra” a mindenki számára a fenntartható fejlődési célok eléréséért vívott küzdelem során. Az Agenda 17 fenntartható fejlődési célt, ezen belül 169 elérendő célkitűzést tartalmaz, köztük a szegénység és az éhség felszámolását, az egyenlőség elősegítését és az éghajlatváltozás elleni harcot, valamint a béke és az igazságosság megteremtését. Míg a 2015-re kitűzött korábbi millenniumi fejlődési célok (MDG) elsődlegesen a szegénység csökkentését és az alacsony és közepes jövedelmű országokkal kapcsolatos előrehaladást részesítették előnyben, a 17 SDG-cél egyetemes és minden jövedelmi szintű országra kiterjedő programterv.

Ezt az Európai Parlament által 2019-ben megrendelt, a fenntartható fejlődési célok uniós tagállamokban történő végrehajtásáról szóló tanulmány² is megerősíti: „Az SDG olyan globális menetrend, amely célokat és célkitűzéseket tartalmazó jövőképet határoz meg a világ számára 2030-ra. A változás elméletét illetően nem túl egyértelmű, és nem mondja ki, hogyan kell ezeket a célokat elérni.” Ez segít megérteni, hogy miért most van ekkora hangsúly a fenntarthatóságon, holott a kormányok már évek, ha nem évtizedek óta foglalkoznak a fenntarthatósággal – annak ellenére, hogy cselekedtünk, nem értük el a céljainkat. És kifutunk az időből.

Jogosan felmerülő kérdés lehet, hogy vajon melyik lehet a döntéshozatalnak az a szintje, amelyen ezek a nemzetközi keretrendszerbe foglalt célok a leghatékonyabban meg tudnak jelenni? Véleményem szerint egy, az Agenda 2030-hoz hasonló, nemzetközi közösség által elfogadott dokumentum valódi célja az iránymutatás, egy keretrendszer kialakítása, amely irányt szabhat „alsóbb” szinteken a konkrét cselekvésnek. A valódi, kézzelfogható eredmény azonban meggyőződésem szerint helyi szinten keresendő. Éppen ezért jelenlegi vizsgálatom tárgya annak körüljárása, hogy melyek lehetnek a helyi szintű, önkormányzati,

lokális kormányzáselemélet azon dimenziói, amelyek helyi szintről indulva hozzásegíthetik az egyes nemzeteket, az Európai Uniót és átvitt értelmezésben a nemzetközi közösséget is ezen célok megvalósításához.

KUTATÁSI KÉRDÉSEK, MÓDSZERTAN

Annak a struktúrának a megismerése és államtudományi aspektusból történő elemzése, melyen keresztül a Fenntartható Fejlődési Célok – a nemzetközi szinttől kezdve, az európai uniós együttműködésen át, a regionális csoportosulásokon keresztül egészen a nemzeti szintekig – implementálásra kerülnek. A helyi közigazgatás, valamint az önkormányzatok fenntarthatósági átállásban viselt szerepének vizsgálata külön hangsúlyt érdemel. Kutatásom célja ezen említett folyamatok feltárása, a közöttük lévő szinergiák keresése, ezzel pedig az elkövetkező évtized fenntarthatósággal kapcsolatos értekezéseivel történő magyar vonatkozású, tudományos igényű hozzájárulás megalapozása.

Doktori kutatásom és jelen tanulmány elsődleges célja annak megállapítása, hogy a fenntartható településirányítás elméleti modelljéhez szükséges technikák hogyan kerülnek megvalósításra a hazai önkormányzatok tekintetében, továbbá annak bemutatása, hogy ezen kormányzáseleméleti irányzat egyfelől a globális kormányzáselemélet elvi alapjaira építve, másfelől azt nagyrészt meghaladva, a hagyományos zöldpolitika kereteit messze túlfeszítve kínál alternatívát a jelenleg ismert és alkalmazott kormányzáseleméleti berendezéseknek. Ezen kormányzáseleméleti berendezkedés megvalósulásának első lépcsőfoka az önkormányzatokban keresendő.

Kutatási hipotézisem, hogy a fenntartható településirányítási modell alkalmazható a (hazai) önkormányzatok tekintetében is. A helyesen megtervezett, megvalósított és utánkövetett/üzemeltetett beruházás esetén megfelelően utógondozott projektek akár saját, új bevételi forrást tudnak teremteni az önkormányzatok számára. Szükséges tehát, hogy az önkormányzatok versenyképes városkonceptiót alakítsanak ki és olyan fenntarthatósági projekteket tudjanak megvalósítani, amelyek a projekt lezárultával jövőbeli fenntarthatósági szemléletű beruházások lehetőségét ágyazzák meg az egyes települések számára.

Amennyiben az intélezzük fel, hogy valóban a lokális szintű átalakulás a leghatékonyabb megoldás a nemzetközi szinten megfogalmazott fenntarthatósági keretrendszer implementációjára, úgy szükségeltetik olyan településirányítási modellek kidolgozása, amelyek valóban, mérhetően meghatározzák a települési önkormányzatok számára azt a cselekvési rendszert, melyben a helyi önkormányzatok szerepe és potenciálja kiaknázásra kerülhet.

A kvalitatív kutatási forma rendszerint valamilyen nyitott kérdésre keresi a választ, felvetéssel kezdődik, feltáró jellegű, az indukciót részesíti előnyben, és rendszerint a megfigyelés, interjú és szövegelemzés által nyert kvalitatív adatokra alapoz. Ezzel szemben a kvantitatív kutatási forma a téma változóira vonatkozó feltételezésekkel kezdődik, melynek igazolására vagy elvetésére valamilyen számadatokat hozó adatgyűjtési módszert választanak. Jellemzően olyan témák kutatásában alkalmazzák, amely könnyen köthető valamilyen számértékhez, és az ezzel kapcsolatos feltételezéseket mérés, teszteléssel, kísérlettel stb. próbálják meg alátámasztani. Kutatási módszereim során elsősorban szakirodalomelemzésre, dokumentumelemzésre vállalkoztam.

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS. FENNTARTHATÓSÁGI KORMÁNYZÁSELMÉLET

Az ún. „fenntarthatósági kormányzáselmélet” az ENSZ 2015-ben kitűzött Fenntartható Fejlődési Céljait tekinteti törekvései keretének, olyan folyamatokat és kapcsolatokat rendszerét elgondolása alapjává téve, amelyek segítenek konszenzust teremteni, szakpolitikai javaslatokat kidolgozni, valamint elősegítik a készségek kialakulását ezen célok eléréséhez.

A fenntarthatósági kormányzás olyan írott és íratlan szabályok összessége, amelyek összekapcsolják az ökológiai nézőpontokat az intézményekkel és a kormányzási normákkal. Ez egy összetett téma, mivel a globalizáció, a demokrácia és a fenntarthatóság három kérdését érinti. A kormányzás egyetlen formája sem lehet sikeres, ha nincs közös kötelék azok között, akik kormányoznak, és azok között, akiket kormányoznak. Az igazi kérdés az, hogy a közjó, vagyis az élet fenntarthatósága megvalósítható-e a demokratikus kormányzási formák révén.

A kormányzás fogalma sokat vitatott, különösen, ha „városi” kontextusba próbáljuk helyezni. Mike Raco, az UCL professzorának definíciója szerint: „A városi kormányzás elsősorban azokkal a folyamatokkal foglalkozik, amelyek révén a kormányzás megszerveződik és megvalósul a városokban, valamint az állami szervek és a civil társadalom közötti kapcsolatokkal – ez a kifejezés magában foglalja a polgárokat, a közösségeket, a magán-szektor szereplőit és az önkéntes szervezeteket.”³ Segít jobban megérteni ezt a leírást, ha megnézzük, hogy a városi kormányzás milyen kulcskérdésekkel foglalkozik:

- Ki az, aki döntéseket hoz a városi területek politikájának megszervezéséről és végrehajtásáról?
- Hogyan születnek ezek a döntések?
- Ki és hogyan ellenőrzi a napirendeket?
- Milyen politikai döntéshozatali folyamatok léteznek?
- Mely intézmények/érdekcsoportok rendelkeznek a politikai napirendek alakításához szükséges hatalommal és erőforrásokkal?
- Milyen befolyással rendelkeznek a helyi lakosok és az egyes polgárok a városaik irányítása felett?

A legfontosabb koncepció, amit ebből érdemes kiemelni, az, hogy a kormányzás a folyamatokról és a kapcsolatokról szól – arról, hogy hogyan jön létre a szervezeti struktúra a polgári társadalom érdekeltjei között, és hogyan születnek és hajtják végre a döntéseket.

A HELYI SZINT MINT A GLOBÁLIS FENNTARTHATÓSÁGI KORMÁNYZÁSELMÉLET ALAPJA

Jogosan merülhet fel az a kérdés, hogy amennyiben – tételezzük fel – helyi szinten valóban kialakítható és működtethető egy ilyen kormányzáselméleti modell, úgy az hogyan hathat ki a modell nemzeti, regionális, vagy akár európai vagy globális szintű alkalmazhatóságára.

1. ábra: A „fordított piramis” modell
Figure 1: The „reversed pyramid” modell

*Forrás: saját szerkesztés.
Source: own editing.*

Ahogy a fenti ábra is szemlélteti, a fenntarthatósági kormányzáselméletet célszerű egy ún. „fordított piramis” modellben elképzelni. Ez hivatott vizualizálni az egyes kormányzási szintek közötti kapcsolódási pontokat a nemzetközi szinttől kezdődően egészen az egyén mint individuum szintjéig (a piramis „csúcsa”).

A „fordított piramis modell” kiindulópontja annak vizsgálata, hogy egy, a nemzetközi (politikai) közösség által kialakított keretrendszer hogyan nyerhet megvalósítást (magyar vonatkozásból vizsgálva) európai, regionális (elsősorban V4), hazai, valamint helyi önkormányzati téren. Ezen logikai sorrend tartalmi kifejtése meghaladja jelen tanulmány kereteit.

Amit azonban érdemes ennek kapcsán itt is megjegyezni, az, hogy ezen logikai sorrend nem csupán egy irányba (nemzetközitől a helyi szint felé) hathat, de fordított irányban is értelmezhető. Éppen ezért véleményem szerint a fenntarthatósági kormányzáselmélet esetében kijelenthető, hogy annak helyi szintű megvalósítása a megfelelő kapcsolati láncolatokon keresztül képes hatást gyakorolni – az önkormányzatok hatékony együttműködése esetén – egy nemzeti szintű fenntarthatósági kormányzás megalapozására, ezen keresztül pedig kihathat regionális, európai, végül nemzetközi, globális kormányzástani kérdésekre és berendezkedésekre is.

Legyen szó az államigazgatás bármelyik szintjéről, minden esetben fontos kihangsúlyozni annak „bizalomépítő”, átláthatóságot közvetítő szerepét. A megfelelő társadalmi, gazdasági fejlődés csak úgy érhető el, ha a társadalomban kialakul egy bizonyos bizalmi szint a vezető réteg, a városvezetés vagy éppen a kormány iránt. Ez a bizalom lesz az elsőszámú garanciája annak, hogy a lakosság (legyen szó egyénekről vagy vállalatokról) támogatón áll majd hozzá a városvezetés vagy a kormányzat környezetvédelmet, illetve tágabb értelemben fenntarthatóságot promotáló kezdeményezéseihez. A mindenkori kormányok

feladata továbbá annak biztosítása, hogy a törvényhozás hatalmi ága mellett a végrehajtás (ezen belül elsődlegesen a közigazgatás) rendelkezzen megfelelő kompetenciával, képzettséggel és kapacitással a szükséges reformok végrehajtásához, hiszen a (központi) közigazgatásban dolgozók megfelelő szakértelme létfontosságú a mindenkori kormányok által kidolgozott stratégiák, akciótervek, programok hatékony végrehajtásához.⁴

Az Európai Unió – különösen az elmúlt években – egyre hangsúlyosabb figyelmet fordított tagállamai helyi önkormányzatainak támogatására. Az európai szintű döntések több mint 60%-a közvetlen hatással van a településekre, tartományokra és régiókra, és az európai közberuházások 70%-80%-át a helyi és regionális hatóságok végzik. Ez a két számadat önmagában is bizonyítja az európai helyi és regionális önkormányzatok egyre növekvő jelentőségét. Nem véletlen az sem, hogy az Európai Unió egyre hangsúlyosabb forrásokat tesz elérhetővé a tagállami települések számára közvetlen (azaz nem a tagállamok kormányain keresztül folyósított) támogatási rendszerén keresztül. Ez a mostani, 2021–2027-es költségvetési ciklusban közel 6,9 milliárd euró támogatást is jelenthet a hazai városok számára.

Az EU-ban régóta hangoztatott alapvető jelentőségű tétel a szubszidiaritás (azaz, hogy az ügyeket a lakossághoz legközelebbi szinten szükséges elintézni). Ezen alapvető gyakorlati megvalósítása szintén a helyi önkormányzatok mindennapi gyakorlataiban érhető tetten. Míg a központi államigazgatást alapvetően a makro problémák kezelése, illetve egyes makropolitikai történések foglalkoztatják, addig a helyi önkormányzatok, a lakossághoz legközelebb álló szint lévén a helyi szintű ügyek stratégiai tervezésében kapnak kiemelt szerepet.

A helyi önkormányzatokkal szemben támasztott jelenlegi és jövőbeli elvárások ugyanakkor magasak, és még tovább nőnek: a települések és megyék nemcsak a hatékony közigazgatásért, a magas színvonalú szolgáltatásokért és a felsőbb kormányzati szintekről érkező jogszabályok helyes végrehajtásáért felelősek, hanem a legitimitás, a demokratikus részvétel, az elszámoltathatóság és a bizalom biztosításáért is – gyakran a megszorítások mellett. Nyilvánvaló, hogy bizonyos fokú autonómiára van szükség ahhoz, hogy a helyi önkormányzatok képesek legyenek mindeznek az elvárásoknak megfelelni.⁵

A kérdés: milyen mértékben biztosított ez az autonómia az önkormányzatok számára (különös tekintettel a hazai önkormányzatokra) és miért létfontosságú, hogy újragondoljuk az önkormányzatok szerepét a döntéshozatali folyamatokban?

FÓKUSZBAN A TELEPÜLÉSEK

A városi terjeszkedés egyik fontos hajtóereje a városi népesség növekedése. Európa esetében azonban ez nem elegendő magyarázat. A fő tendencia az, hogy az európai városok sokkal kevésbé kompakta lettek. A 1950-es évek közepe óta az európai városok átlagosan 78%-kal bővültek, miközben a népesség csak 33%-kal nőtt.⁶

A helyi és regionális önkormányzatok alapvető partnerek a fenntartható fejlesztési célok elérésében.⁷ Európa-szerte és világszerte számos önkormányzat hívja fel a figyelmet a fenntartható fejlesztési célokra, és keresi a módját, hogyan integrálja a fenntartható fejlesztési célokat szakpolitikai terveikbe: „A helyi és regionális önkormányzatok szerte a világon úgy vélik, hogy a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend egy nemzedékben egyszeri alkalom, hogy valódi univerzális átalakulást indítson el.”⁸ A 17 cél mindegyikének van területi di-

menziója, és az eléréséhez legalkalmasabb stratégiák helyről helyre változnak. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrend megvalósítása ezért a közösségek, a különböző méretű városok, a régiók és nemzeti szövetségeik teljes felelősségétől függ. A legfontosabb, hogy a megfelelő politikák végrehajtásához szoros partnerségre van szükség a kormányzás valamennyi területe között minden kontinensen annak biztosítása érdekében, hogy a 2030-as keretrendszer teljes megvalósítást nyerjen.

A 2030-as keretrendszer minden kétséget kizárólag ambiciózus. Annak minden céljának, célkitűzéseinek és indikátorainak történő megfelelés természetesen egy nemzet számára sem valósítható meg 100%-osan. Ahhoz azonban, hogy a lehető legtöbbet tudjunk megvalósítani ezen célokból, elengedhetetlen, hogy a magas szintű politikai fórumokon kívül, a lakossághoz legközelebbi szinten is tegyünk érte. Ezt a folyamatot nevezzük a 2030-as Fenntartható Fejlődési Célok lokalizálásának.

A városi növekedés jelenlegi üteme korábban soha nem látott mértéket öltött. A gyors urbanizáció óriási kihívásokkal jár, beleértve a növekvő légszennyezést, a nem megfelelő alapszolgáltatásokat és infrastruktúrát, valamint a tervszerűtlen városi terjeszkedést, amelyek a városokat még kiszolgáltatottabbakká teszik a katasztrófákkal szemben. Városainknak és falvainknak tisztának és biztonságosnak kell lenniük, megfelelő lakhatási lehetőségekkel és olyan alapvető szolgáltatásokkal, mint a víz és az áram. Szükség van továbbá hatékony közlekedési rendszerekre és zöldövezetekre is. A fenntartható fejlődési célok lokalizálása egyaránt magába foglalja annak vizsgálatát, hogy a helyi önkormányzatok alulról építkező fellépésük révén miként támogathatják a 2030-as menetrend megvalósítását, valamint azt, hogy az SDG-k milyen keretet nyújthatnak a helyi fejlesztési politikáknak.

A TELEPÜLÉSI SZINTŰ FENNTARTHATÓSÁGI KORMÁNYZÁSELMÉLET MEGVALÓSULÁSA MAGYARORSZÁGON: ÁLOM VAGY REALITÁS?

Csökkenő hatáskörök, növekvő kiadások, alacsony bérezés és demotiváltság jellemzi a hazai önkormányzati szektort. A törvényi szigorítások, a településekre kivetett szolidaritási adó- és hatáskörelvonások mellett a koronavírus-járvány gazdasági hatásai, majd a 2021/2022-es évek energiaválsága is jelentősen megnövelte az önkormányzatok terheit. Nem csoda tehát, ha kevesebb figyelem (és pénz) jutott a fejlesztéspolitikai elképzelések megvalósítására.

Egy városvezető napi szinten találkozik olyan feladatokkal, amelyek integrált rendszerben történő kezelése nagymértékben hozzájárulna egy élhetőbb város kialakításához. Esztergomban kivilágítatlan közterek, a főváros budai kerületeiben utcákat előntő villámárvizek, Szentendrén a heteken át tartó aszály és szárazság okozta vízhiány, Érden elaggott vízvezetékálózat, sok vidéki városban rendezetlen tömegközlekedés, a főváros környéki agglomerációban bölcsődei- és óvodai férőhelyhiány, lakhatási nehézségek, az energiaárak miatt csökkentett közszolgáltatások... Csupán néhány példa az elmúlt évek önkormányzati döntéshozókra nehezedő problémák közül.

Ezek a problémák – bár legtöbbjük évek, évtizedek óta ismert – azonban nem csak a

döntéshozói asztalon álló papírhalmok ügyeivé, hanem az adott településen élők mindennapi realitásává váltak.

Egy biztos: a fenntarthatóság kérdésköre sohasem lesz fekete vagy fehér. Jó vagy rossz. Tisztán előnyös vagy hátrányos. És aki ezt állítja, nem csak hogy téved, de egy olyan hibás gondolatspirált indít el, ami valójában csak tovább és tovább bővíti a szakadékot az élıhetőséget elősegítı megoldások elterjesztése és a társadalom ezen megoldások iránti befogadása között.

A hazai fenntarthatósági átállás legnagyobb akadályja nem az egyes beruházásokban keresendı, hanem az integrált szemlélet elterjedésének hiányában, a szinergiák elmaradásában, a helyi szintı autonómia csökkenésében és az egyes döntések érintettjeinek bevonásának hányában. Kölcsönösen előnyös, valódi megoldások akkor szülehetnek, ha a települések vezetıi, a lakosság, valamint a döntéshozók partnernek tekintik egymást ezen folyamatok során. Valódi fenntartható döntések pedig csak akkor szülehetnek, ha a környezeti pilléren felül egy döntés társadalmi és gazdasági hatásait is kellıképpen figyelembe vesszük.

Együttmıködésre van szükség, olyan megoldásokat kell kialakítani, amelyek a lakosság szintjétıl egészen a legmagasabb döntéshozatali fokig egyaránt közvetíteni tudják a cselekvés szükségességének üzenetét. Ehhez elengedhetetlen a téma szakértıinek széles körı bevonása, a közös gondolkodás, a véleménycsere, valamint ami még ennél is fontosabb: a jó gyakorlatok megosztása. Ez az, ami bántóan hiányzik Magyarországon, a pártpolitikától mentes párbeszéd kormánypárti és ellenzéki, városvezetı és országgyőlési képviselı, választópolgár és kormánytag között.⁹

ÖSSZEGZÉS

Összegzésként megállapítható, hogy a 2030-ra kitızött Fenntartható Fejlıdési Célok rendszere valóban minden döntéshozatali szinten tetten érhető. Ahhoz azonban, hogy egy ilyen ambiciózus célrendszerbıl valóban a maximális eredményt hozhassák ki a tagállamok, nem csupán az egymás közötti nemzetközi, európai és regionális együttmıködésre kell nagy hangsúlyt fektetni, hanem a nemzeti szintı döntések elıkészítésében a közigazgatás egészének, így a helyi önkormányzatoknak is megfelelı szerepet kell juttatni.

Egy dolog biztos: a célok közötti szinergia eléréséhez kompromisszumokra lesz szükség. Az Agenda 2030 egyik nagy kihívása éppen ezért annak meghatározása lesz, hogy miként lehet ellensúlyozni ezeket a célok közötti kompromisszumokat.

Ez azt jelenti, hogy egyetlen politikai intézkedést sem lehet egyetlen szempontból elemezni vagy végrehajtani. A politikáknak a különbözı komplex rendszerekre gyakorolt tényleges hatását, mint például a biológiai sokféleséget, az egyenlıtlenséget, a szén-dioxid-kibocsátást, a gazdasági stagnálást vagy az óceán savasodását, egyszerre kell értékelni. Ezért a fenntartható fejlıdés holisztikus szemléletének indoka az, hogy a politikáknak valamilyen módon figyelembe kell venniük ezeket a sokrétı hatásokat a kockázatértékelés és a tervezés során.

A gazdasági növekedés, a technológiai fejlıdés, a környezet instabilitása és az egyen-

lőtlenség következtében ezek a rendszerek egyre kiszámíthatatlanabbá és fenntarthatatlanabbá válnak. Az ilyen fenyegetések közvetlen, gyors, hatékony és méltányos leküzdésére irányuló határozott globális elkötelezettség nélkül kevés a kilátás a fenntartható fejlődés eredeti céljának, azaz a nemzedékek közötti igazságosságnak a megvalósítására.

E holisztikus megközelítés valódi végrehajtása hatalmas beruházásokat és a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi irányítás lényeges változásait követeli meg. A kormányoknak, a nemzetközi szervezeteknek és a magánszereplőknek sokkal többet kell tennie, mint pusztán a természeti erőforrások megőrzése a következő generáció számára. Kompromisszumokra, közös cselekvési tervekre lesz szükség, ha a világ vezetői hívek kívánnak maradni a 2015-ben tett ígéretükhöz. Mindezt legcélravezetőbben pedig csakis lokális szinten, a helyi önkormányzatok szerepének kihangsúlyozásával érhetjük el.

JEGYZETEK

- 1 *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Elérhető: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E (Letöltés ideje: 2021.12.01.)
- 2 Europe's approach to implementing the Sustainable Development Goals: good practices and the way forward Policy Department for External Relations, Directorate General for External Policies of the Union, PE 603.473 - February 2019.
- 3 *Raco, M. Governance, Urban*, in: Kobayashi, Audrey (ed.): *International Encyclopedia of Human Geography*, 20202, 253–258.
- 4 *Fenntartható Városok: Több, mint zöld! Szakpolitikai javaslatcsomag*. Elérhető: <https://fenntarthatovarasok.com/2023/09/tobb-mint-zold-szakpolitikai-javaslatcsomag/>
- 5 *Részlet a szerző korábbi, nem tudományos fórumon megjelent véleménycikkéből – „Mi az önkormányzati választások valódi tétje*, Index hírportál, 2024.01.17. Elérhető: <https://index.hu/velemeney/2024/01/17/onkormanyzatok-autonomia-lakossag-teelpules-kozszoigaltatasok/>
- 6 Forrás: az Európai Unió hivatalos honlapja. Elérhető: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/life-eu_hu (Letöltés ideje: 2023.11.19.)
- 7 *Delivering the Sustainable Development Goals at local and regional level – Subgroup on „Delivering SDGs at local and regional level”*. Elérhető: <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/delivering-sdgs-local-regional-level.pdf>
- 8 *UCLG report (2017) on national and sub-national governments on the way towards the localization of the SDGs*. Elérhető: https://www.uclg.org/sites/default/files/localgov_report_localizationsdg_hlpf.pdf
- 9 *Részlet a szerző korábbi, nem tudományos fórumon megjelent véleménycikkéből – „Mi az önkormányzati választások valódi tétje*, Index hírportál, 2024.01.17. Elérhető: <https://index.hu/velemeney/2024/01/17/onkormanyzatok-autonomia-lakossag-teelpules-kozszoigaltatasok/>

IRODALOMJEGYZÉK

- Burger, Michael – Gundlach, Justin: *The Status of Climate Change Litigation: A Global Review*, United Nations Environment Programme, Columbia Public Law Research Paper, 2017. ISBN: 978-92-807-3656-4. Elérhető: <https://ssrn.com/abstract=3364568>
- Magyar Energetikai Társaság: *Gondolatok az integrált, non-profit vezetékes közműszolgáltató létrehozásának és üzemeltetésének egyes szabályozási kérdéseiről*, 2014.
- Monkelbaan, Joachim: *Governance for the Sustainable Development Goals: Exploring an Integrative Framework of Theories, Tools, and Competences*, Springer Singapore, 2019, 214. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-0475-0>
- Osofsky, Hary M.: *The Intersection of Scale, Science, and Law in Massachusetts v. EPA*, in: Burns, William C. G. – Osofsky, Hary M. (eds.): *Adjudicating Climate Change*, Cambridge University Press, 2007, 134. Elérhető: <https://ssrn.com/abstract=1014905>
- *Raco, M. Governance, Urban*, in: Kobayashi, Audrey (ed.): *International Encyclopedia of Human Geography*, 2020², 253–258.

INTERNETES FORRÁSOK

- *Az Európai Fejlesztési Konszenzus*. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2017/06/07/joint-strategy-european-consensus-development/> (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *Az Európai Unió prioritásai (2019–2024)*. Elérhető: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_hu (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *Budapest Fenntartható Energia- és Klíma Akcióterve*. Elérhető: https://budapest.hu/Documents/klimastrategia/BP_kl%C3%ADmastrat%C3%A9gia_SECAP.pdf (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *Delivering the Sustainable Development Goals at local and regional level – Subgroup on „Delivering SDGs at local and regional level”*. Elérhető: <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/delivering-sdgs-local-regional-level.pdf> (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *EU Voluntary Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Elérhető: <https://commission.europa.eu/system/files/2023-06/SDG-Report-WEB.pdf> (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *Európa környezete – Helyzetkép és kilátások 2020-ban*. Elérhető: <https://www.eea.europa.eu/soer/hu/publications/europa-kornyezete-helyzetkep-es> (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *Europe’s approach to implementing the Sustainable Development Goals: good practices and the way forward* Policy Department for External Relations, Directorate General for External Policies of the Union, PE 603.473, February 2019. Elérhető: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/160360/DEVE%20study%20on%20EU%20SDG%20implementation%20formatted.pdf> (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *Fenntartható Városok: Több, mint zöld! Szakpolitikai javaslatcsomag*. Elérhető: <https://fenntarthatovarosok.com/2023/09/tobb-mint-zold-szakpolitikai-javaslatcsomag/> (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *„Fit for 55”: delivering the EU’s 2030 Climate Target on the way to climate neutrality, Document 52021DC0550*. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0550> (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *Friedrich Ebert Stiftung: The 2030 Agenda: An Unprecedented Statistical Challenge*. Elérhető: <http://library.fes.de/pdf-files/iez/14796.pdf> (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve (tervezet)*, 8. Elérhető: https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/hungary_draftnecp.pdf
- *Nemzeti Fenntartható Fejlesztési Keretstratégia*. Elérhető: <https://eionet.kormany.hu/akadalymentes/download/1/26/71000/NFFT-HUN-web.pdf> (Letöltés ideje: 2022.01.10.)

- *Nemzeti Klíma- és Energiaterv, Innovációs- és Technológiai Minisztérium (2018)*. Elérhető: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/hu_final_necp_main_hu.pdf
- *Paris Agreement to the United Nations Framework Convention on Climate Change*, Dec. 12, 2015, T.I.A.S. No. 16–1104. Elérhető: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/parisagreement_publication.pdf (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *UCLG report (2017) on national and sub-national governments on the way towards the localization of the SDGs*. Elérhető: https://www.uclg.org/sites/default/files/localgov_report_localizationsdg_hlpf.pdf (Letöltés ideje: 2024.06.24.)
- *UN General Assembly, Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, 21 October 2015, A/RES/70/1. Elérhető: <https://www.refworld.org/docid/57b6e3e44.html> (Letöltés ideje: 2023.04.06.)
- *United Nations UN, 2015. „The Millennium Development Goals Report 2015,” Working Papers” id:7222, eSocialSciences*. Elérhető: <https://ideas.repec.org/s/ess/wpaper.html> (Letöltés ideje: 2024.06.24.)

JOGSZABÁLYOK

- Decision (EU) 2022/591 of the European Parliament and of the Council of 6 April 2022 on a General Union Environment Action Programme to 2030

•
Bakó Péter: Beszélgetők